

การปฏิรูปกฎหมายการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร: การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย และความสอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศ

Bangkok Metropolitan Regulation Reforms: Review of the Suitability and Conformity with the National Reform¹

บทความวิชาการ

พงศ์ศักดิ์ เสมสันต์²

Pongsak Semson

สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพฯ ประเทศไทย 10200

Justice Administration, Faculty of Law, Thammasat University, Bangkok, Thailand 10200

E-mail: pongsakti11@gmail.com

บทคัดย่อ

กรุงเทพมหานครมีฐานะเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษและเป็นองค์กรหลักในการบริหารเมืองหลวงของประเทศไทย มีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด โดยจะรวมทั้งอำนาจหน้าที่ของการบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น และยังต้องดำเนินการตามที่นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี มอบหมายหรือสั่งการอีกด้วย ซึ่งกฎหมาย ข้อบังคับ และข้อสั่งการต่าง ๆ เหล่านี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก บางเรื่อง หมดความจำเป็น ล้าสมัย ขัดแย้งกัน และที่สำคัญยังไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ทั้งในระดับประเทศ และระดับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศและสร้างความไม่เป็นธรรมในสังคม โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัล

¹ บทความวิชาการเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพันธตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² กรรมการปฏิรูปประเทศด้านบริหารราชการแผ่นดิน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

The National Reform Committee, The National Reform Steering Committee on Administration of State Affairs Reform, National Strategy Secretariat Office

ทั้งในระดับประเทศ และระดับโลก และผลจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 (COVID-19) ทำให้เกิดผลกระทบต่อการบริหารงาน การดำรงชีวิต และการประกอบกิจการต่าง ๆ ทุกมิติ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และกระบวนการอนุมัติ การอนุญาต และการบริการ ก็จะทำให้ประชาชนมีภาระและต้นทุนทางเศรษฐกิจโดยไม่จำเป็น ดังนั้น ผลของการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้เป็นระบบดิจิทัลจะทำให้ประชาชน และผู้ประกอบการได้รับการบริการและการเข้าถึงอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครตามกฎหมายต่าง ๆ ด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังสร้างความเป็นธรรมและความเท่าเทียมในการใช้บริการอย่างเสมอภาคกัน รวมทั้งช่วยยกระดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในระดับโลกอีกด้วย

คำสำคัญ: กรุงเทพมหานคร, การปฏิรูป, กฎหมาย, รัฐบาลดิจิทัล

Abstract

Bangkok Metropolitan Administration is a special form of local administrative organization and is the main organization in administrating the capital city of Thailand, has the powers and duties as provided by laws, including the powers and duties of the central government administration, provincial government administration, and local government administration, and also has to take actions as assigned and ordered by the Prime Minister and the Councils of Ministers in accordance with a number laws, regulations, and orders, some of which are no longer necessary, are out of date,

are redundant, are in conflict, and most importantly, are inconsistent with the swiftly changing economic and social conditions, both in the national level and in the world level, causing obstacles to develop the countries and injustice to society. In particular, stepping into the digital society, both in the national level and in the world level, and the result of the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak have impact on administration, livelihood, and business operations of every dimension, both public sector and private sector, and approval and permission processes, and services also cause unnecessary economic burden and cost to people. As a result, the result of digitizing the work process will make people and entrepreneurs receive services and have access to the powers and duties of Bangkok Metropolitan Administration under a variety of laws with convenience, speed, timesaving, and cost saving, and cause fairness and equality in using services, including also assist in competitiveness of Thailand in the global level.

Keywords: Bangkok Metropolitan Administration, Reform, Law, Digital Government

บทนำ

แผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดินได้กำหนดเป้าหมายให้นำนวัตกรรมเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ และการให้บริการประชาชน ในการเข้าถึงหน้าที่และอำนาจของ

ส่วนราชการได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ โดยปรับเปลี่ยนเป็นรัฐบาลดิจิทัล ซึ่งในภาพรวมควรมีการกำหนดแผนภาพผังระบบนิเวศการพัฒนาดิจิทัลของประเทศ (Digital Ecosystem) เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงการทำงานระหว่างกัน และสามารถกำหนดความสำคัญของประเด็นที่ต้องมุ่งเน้นให้เหมาะสม เช่น การเชื่อมโยงข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อจะยกระดับหน่วยงานภาครัฐไปสู่องค์กรดิจิทัล (Digitallization) ไม่ใช่เพียงนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) เข้ามาใช้ในหน่วยงานเท่านั้น แต่ภาครัฐต้องมีการประเมินและปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ โดยลดหรือเลิกขั้นตอนที่ไม่จำเป็น พิจารณาความเหมาะสมของกฎหมาย ปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ (Process Engineering) ก่อนที่จะนำระบบดิจิทัลเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินการให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ และการยอมรับระหว่างกัน เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนอย่างสมดุล

กรุงเทพมหานครเป็นหน่วยราชการรูปแบบพิเศษ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร เป็นการเฉพาะและมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ส่วนภูมิภาค ส่วนกลาง และตามที่นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีมอบหมาย ซึ่งมีกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง หรือหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อการให้บริการประชาชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย และนำเทคโนโลยีมาจัดทำบริการสาธารณะเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว ทั่วถึง และเป็นธรรมโดยปรับใช้หรือประยุกต์ให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการบริหารของกรุงเทพมหานครต่อไป

แนวนโยบายในการปฏิรูปกฎหมายและการปฏิรูปประเทศ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (3) กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด จึงจำเป็นต้องให้ประชาชนเข้าถึงกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายต่าง ๆ ได้ง่าย เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 กำหนดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และการจัดทำแผนปฏิรูปด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย และมาตรา 77 กำหนดให้มีกฎหมายที่จำเป็น และยกเลิกหรือแก้ไขกฎหมายที่หมดความจำเป็น ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมและสร้างความเหลื่อมล้ำ หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต หรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อมิให้เป็นภาระแก่ประชาชนและในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 ข. (1), (2) ดำเนินการอำนวยความสะดวกในการบริการให้แก่ประชาชน ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน และการบูรณาการฐานข้อมูลของรัฐเข้าด้วยกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ยังไม่เอื้อต่อการนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินการ ขออนุมัติ ขออนุญาตและการให้บริการประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ทำให้เป็นภาระและต้นทุนที่ไม่จำเป็นของประชาชน หรือผู้ประกอบการธุรกิจโดยทั่วไป และมาตรา 258 ค. (1) ให้มีกลไกดำเนินการปรับปรุง กฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากลโดยเฉพาะระบบการอนุญาตและการดำเนินการในรูปแบบกรรมการควมมีเท่าที่จำเป็น โดยเฉพาะตามมาตรา 258 ง. (1), (3)

ให้มีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

จากประเด็นสำคัญตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าวข้างต้น บทความนี้จะมุ่งเน้นไปที่การปฏิรูปกฎหมายการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดกรอบการพิจารณาในเรื่องการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย และความสอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องรีบเร่งดำเนินการโดยเร็ว (การระดมความคิดเห็นการจัดทำกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, 2564) โดยมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย และดำเนินการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ถือเป็นมาตรการที่สำคัญประการหนึ่งในการใช้บังคับกฎหมาย โดยเฉพาะการที่จะทำให้อกฎหมายนั้น ๆ มีเนื้อหาสาระและกลไกของกฎหมายที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยพัฒนาการของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการสื่อสารและคมนาคม การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สภาพภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อม ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีการดำเนินการให้พิจารณา ทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายอยู่เสมอ ทั้งนี้ ก็เพื่อปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลานั่นเอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้บัญญัติหลักการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายไว้ในมาตรา 77 วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้ “รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือ

ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน...” และ มาตรา 77 วรรคสอง ตอนท้าย ซึ่งกำหนดให้ “...เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยให้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนา กฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป” รวมถึงการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย ตามมาตรา 258 ค. (1) ซึ่งได้ส่งผลให้หน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนต่างก็ได้ มีความพยายามสร้างแนวทางการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย เพื่อให้บรรลุผล ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ตลอดจน การที่สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนา ประเทศไทย (TDRI) (สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย, 2562, น.41) ได้เสนอแนวทางที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทบทวนความเหมาะสม ของกฎหมายด้วยการ “สังคายนากฎหมาย (Regulatory Guillotine)” ซึ่งเป็นกลไกที่หลายประเทศนำมาปรับใช้ เช่น สาธารณรัฐเกาหลี สหรัฐเม็กซิโก หรือ สาธารณรัฐ สังคมนิยมเวียดนาม เป็นต้น

2. การปฏิรูปประเทศด้านบริหารราชการแผ่นดิน เป็นหัวใจของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม องค์กรและหน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูปขนานใหญ่ (Radical Change) ที่เน้นการมองกว้างและไกล (Vision Driven) มิใช่แค่การปรับเปลี่ยนแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental Adaptation) หรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (Problem Driven) เท่านั้น ดังนั้น ภาครัฐจึงมีความจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ โดยเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้กระบวนการทำงานบริการประชาชนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

สภาพปัญหาในการปฏิรูประบบราชการ

ขณะนี้ประเทศไทยกำลังเผชิญกับปัญหาความท้าทายและความกดดันจากทุกภาคส่วนในสังคมต่อการปฏิรูปในการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานของภาครัฐให้เป็นระบบดิจิทัล ซึ่งคณะกรรมการพัฒนาระบบดิจิทัลในการประชุมครั้งที่ 3/2563 เมื่อวันที่ 12 มีนาคม พ.ศ.2563 (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2563) ประกอบกับการประชุมของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ 11/2563 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ.2563 (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563), ได้สรุปสถานการณ์ที่มีนัยสำคัญ ดังนี้

1. ปัญหาความท้าทายภาครัฐ

1.1 ข้อมูลการจัดกระจายขาดการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านระบบดิจิทัลระหว่างหน่วยงานอย่างเพียงพอ จึงส่งผลให้หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้

1.2 ขาดโครงสร้าง/เครือข่ายที่เชื่อมโยงการทำงานในทุกระดับ การดำเนินการจัดสรรโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีดิจิทัลของรัฐบาลไทยยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงและเท่าเทียมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับภูมิภาค และในพื้นที่ห่างไกลจากตัวเมือง

1.3 กฎหมาย/กฎระเบียบไม่เอื้อต่อการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลไม่สนับสนุนการทำงานในรูปแบบรัฐบาลดิจิทัล

1.4 บุคลากรภาครัฐที่มีความรู้และทักษะด้านดิจิทัลมีจำนวนไม่เพียงพอ

1.5 การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลยังมีจำกัดและส่วนมากข้อมูลเปิดมีลักษณะการจัดเก็บเอกสารที่ไม่สามารถนำไปใช้ต่อยอดได้

2. ปัญหาความท้าทายภาคประชาชน

2.1 ประชาชนเปลี่ยนแปลงความต้องการอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา

2.2 ประชาชนมีความคาดหวังสูงต่อภาครัฐในการแก้ไขปัญหาและเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ อย่างรวดเร็วทั่วถึง และเป็นธรรม

2.3 ปัญหาและเรื่องร้องเรียนจำนวนมากมีความซับซ้อน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาเชิงบูรณาการร่วมกัน

2.4 ประชาชนยังใช้บริการดิจิทัลของภาครัฐในสัดส่วนน้อย

2.5 ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลของประชาชน

2.6 การสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนทุกคนว่าจะได้รับการและความช่วยเหลือจากภาครัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมผ่านระบบดิจิทัลที่มีความมั่นคงปลอดภัย

3. ปัญหาความท้าทายภาคธุรกิจ

3.1 การเชื่อมโยงข้อมูลและบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐในการให้บริการภาคธุรกิจยังไม่สามารถเชื่อมโยงกันได้สมบูรณ์

3.2 การขอรับการบริการด้านธุรกิจผ่านทางออนไลน์ยังไม่ครบทุกกระบวนการอย่างสมบูรณ์ ตั้งแต่การเริ่มต้นธุรกิจจนกระทั่งปิดกิจการ ทำให้ผู้ประกอบการยังคงต้องติดต่อหน่วยงานภาครัฐด้วยตนเองในบางขั้นตอนของกระบวนการให้บริการ

4. ปัญหาความท้าทายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.1 เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วส่งผลต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงกระบวนการทางกฎหมายในการเข้าถึงอำนาจและหน้าที่ของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ

4.2 มาตรฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศยังไม่สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

4.3 การนำเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่มาয়ระดับการทำงานของรัฐยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน

4.4 การรักษาสมดุลระหว่างความปลอดภัยของข้อมูลและการอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่และผู้รับบริการ

จากสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงดังกล่าว กรุงเทพมหานคร สมควรจะต้องเร่งดำเนินการในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ การอนุญาตที่ไม่จำเป็น ลำสมัย หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพหรือการดำเนินธุรกิจของประชาชน ปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงกระบวนการทำงานตามกฎหมายต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือในการบริหารงานให้สอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศ

2. เพิ่มและพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกในการรับรู้ และเข้าใจในการเข้าถึงอำนาจ หน้าที่ และการให้บริการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นกระบวนการตามกฎหมายที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร เช่น การอนุมัติ อนุญาต ขึ้นทะเบียน จัดแจ้ง รับชำระเงินขอข้อมูล การรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ แจ้งเหตุด่วนเหตุร้ายๆ โดยใช้นวัตกรรมหรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินการด้วยระบบดิจิทัล และ/หรือ

3. ปรับปรุงการขับเคลื่อนกระบวนการทำงานให้เป็นระบบดิจิทัล เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จดังต่อไปนี้ เช่น

- นโยบายของกรุงเทพมหานคร
- กลไกการดำเนินงานและงบประมาณ
- การมีส่วนร่วมของประชาชนและส่วนราชการอื่น ๆ
- โครงสร้างและระบบงาน

4. ศึกษาแนวทางในการพิจารณาความเหมาะสมของกฎหมาย เช่น ยกเลิกกฎหมายที่ล้าสมัย หรือแก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกยุคปัจจุบัน โดยอาจแก้ไขปรับปรุงกฎหมายด้วยการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ... หรือจัดทำกรอบความคิดในการยกร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ทั้งฉบับ (Omnibus Law)

ข้อจำกัดในการบริหารการเปลี่ยนแปลงของกรุงเทพมหานคร

“กรุงเทพมหานคร” (ชื่อย่อ กทม.) มีความหมายอยู่ 3 นัย ที่ทับซ้อนกันอยู่ คือ

1. “กรุงเทพมหานคร” ในฐานะองค์กรบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมอีก 6 ฉบับ (2562) โดยพัฒนามาจากประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ.2515 และประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 วันที่ 21 ธันวาคม พ.ศ.2514

2. “กรุงเทพมหานคร” ในฐานะพื้นที่หรืออาจเรียกชื่อว่า “นครหลวง” “นครบาล” เช่น การไฟฟ้านครหลวง หรือกองบัญชาการตำรวจนครบาล และ/หรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็มีหน้าที่และอำนาจในการดำเนินการในพื้นที่กรุงเทพมหานครตามที่กฎหมายกำหนดไว้

3. “กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล” ในฐานะพื้นที่ที่เรียกรวมกับจังหวัดที่มีพื้นที่ติดกับกรุงเทพมหานคร คือ สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาคร และนครปฐม

ด้านเนื้อหา

การพัฒนาการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร จะให้ความสำคัญกับกฎหมายและกระบวนการทำงานหรือขั้นตอนการบริหารจัดการภายในกรุงเทพมหานครเท่านั้น โดยไม่ครอบคลุมถึงส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากและมีความแตกต่างหลากหลาย สลับซับซ้อนไม่ว่าจะเป็นการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น หรือการบริหารฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ องค์กรอิสระ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และหน่วยงานของรัฐในรูปแบบอื่น ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดเป็นประเภท ๆ ไป ซึ่งพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ยังมีนโยบาย กระบวนการทำงาน งบประมาณ ข้าราชการ และบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านไม่เหมือนกัน

ด้านพื้นที่และประชากร

กำหนดขอบเขตพื้นที่เฉพาะ “กรุงเทพมหานคร” ซึ่งเป็นองค์กรปกครองรูปแบบพิเศษ มีพื้นที่การปกครองประมาณ 1,500 ตารางกิโลเมตร มีประชากรอาศัยตามหลักฐานทางราชการประมาณ 6 ล้านคน (แต่มีประชากรแฝงในรูปแบบต่าง ๆ ประมาณ 18 ล้านคน และมีงบประมาณปีละ 90,000-100,000 ล้านบาท)

ซึ่งในข้อเท็จจริงกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางทางการปกครอง เศรษฐกิจ การเมือง และทางสังคมที่สำคัญที่สุดของประเทศไทยเปรียบเสมือนเป็นหัวใจของประเทศ แต่มีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ประชากร และระบบขนส่ง คมนาคมในรูปแบบต่าง ๆ และการให้บริการสาธารณูปโภคที่มีความสัมพันธ์ และเชื่อมต่ออย่างใกล้ชิดกับพื้นที่ปริมณฑล คือ นนทบุรี ปทุมธานี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ สมุทรสาคร นครปฐม จนเปรียบเสมือนเป็นเมืองเดียวหรือที่เรียกว่า “กรุงเทพมหานครและปริมณฑล”

ด้านเทคโนโลยี

ความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมทางด้านการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิชาการ การวิจัย และการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศอินเดีย กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป และประเทศอังกฤษ เป็นต้น ซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีอิทธิพลครอบคลุมไปทั่วโลก ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความมั่นคง และวิถีชีวิตของประชาชนโดยทั่วไปอย่างไม่มีข้อยกเว้น

สำหรับกรุงเทพมหานครก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบของเทคโนโลยีเหล่านี้ (Disruption) และในฐานะเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม การคมนาคม

ขนส่ง การค้า และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งจะต้องเตรียมการทางด้านบุคลากร งบประมาณ และการจัดซื้อจัดจ้าง รวมทั้งการรับรู้ และการเข้าถึงเทคโนโลยี ซึ่งมีช่องว่างระหว่างประชาชนและภาคธุรกิจต่าง ๆ ที่ตั้งความคาดหวังและคำถามกับภาครัฐ โดยเฉพาะในเรื่องวิสัยทัศน์ของบุคลากร การปรับเปลี่ยน กฎหมาย การทบทวนแก้ไขปรับปรุงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ และกระบวนการทำงานที่ส่วนใหญ่ยังล่าช้าไม่เป็นตามแผนการปฏิรูปที่กำหนดไว้

ด้านกฎหมาย

การบริหารราชการกรุงเทพมหานครมีกฎหมายระเบียบ คำสั่ง และกระบวนการปฏิบัติงานที่สลับซับซ้อนเนื่องจากมีหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่หลายลักษณะ เนื่องจากมีหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด เช่น หน้าที่และอำนาจที่เป็นของการบริหารราชการส่วนกลาง ในเรื่องการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารราชการส่วนภูมิภาคในเรื่องที่เป็นหน้าที่และอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในเรื่องที่เป็นหน้าที่และอำนาจของท้องถิ่นทุกประเภท (อบจ., เทศบาล, อบต.) และยังมีกฎหมายการบริหารราชการกรุงเทพมหานครที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของกรุงเทพมหานครโดยตรง ซึ่งรวมถึงข้อบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบอีกด้วย และกฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจ

กระบวนการออกกฎหมาย การบังคับกฎหมายที่เป็นระดับพระราชบัญญัติต้องดำเนินการโดยรัฐบาลหรือรัฐบาลให้ความเห็นชอบ ดังนั้น การบริหารราชการกรุงเทพมหานครและรัฐบาลจะต้องสอดคล้องซึ่งกันและกัน และรวมถึงต้องปฏิบัติตามคำสั่งและอยู่ในการกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอีกด้วย

แนวความคิดสำคัญในการปฏิรูปกฎหมายและการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

การบริหารราชการกรุงเทพมหานครเป็นการดำเนินการทางปกครองในฐานะหน่วยงานรัฐ และเป็นการใช้อำนาจรัฐ กล่าวคือ เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายปกครองหรืออีกนัยหนึ่ง (บุญศรี มิวังศ์อุโฆษ, 2562, น.247) ก็คือเป็นการดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจที่กำหนดไว้ในลักษณะกฎหมายมหาชนนั่นเอง

กรุงเทพมหานครเป็นการปกครองท้องถิ่นนครหลวงรูปแบบพิเศษ มีหน้าที่และอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่และอำนาจในทางปกครอง มีความสัมพันธ์กับประชาชนในการให้บริการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ด้วยความเสมอภาค เท่าเทียมทั่วถึง และเป็นธรรมอย่างรวดเร็ว ซึ่งจำเป็นที่จะต้องนำสหวิทยาการมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้รอบด้าน ทั้งด้านสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ อย่างได้สัดส่วน และมีความสมดุลเพื่อพิจารณาให้เห็นภาพรวมของรัฐสมัยใหม่ที่กำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทุกมิติอย่างรุนแรงและรวดเร็ว เกินกว่าที่จะคาดคิดได้อยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนาการบริหารราชการกรุงเทพมหานครจึงจำเป็นต้องดำเนินการตามแนวนโยบายในการปฏิรูปกฎหมาย และการปฏิรูปประเทศในประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

มีบทบัญญัติที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ดังนี้ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560, 2560)

หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา 76 รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะฯ

มาตรา 77 รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมายเฉพาะกรณีที่จะทำเป็น พิจารณาหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนและพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

หมวด 16 การปฏิรูปประเทศ

มาตรา 257 การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

(1) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนาด้านจิตใจ

(2) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ

(3) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข

มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ อย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

(1) ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมา ประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำ บริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

(2) ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงาน ของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบข้อมูล เพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชน ฯลฯ

2. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 (2534)

การบริหารราชการตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าในเชิง ภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจ และยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจ และทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น การกระจาย อำนาจตัดสินใจ การอำนวยความสะดวก และการตอบสนองความต้องการ ของประชาชน ทั้งนี้ โดยมีผู้รับผิดชอบต่อผลของงาน

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ระบบราชการนั้น เป็นกลไกสำคัญของประเทศ ในอันที่จะผลักดันให้แนวทางการบริหารประเทศตามที่ กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้ง การดำเนินการตามแนวนโยบายของรัฐบาลเกิดผลสำเร็จ เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ และประชาชนส่วนรวม การจัดกลไกของระบบราชการจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้อง ปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นไปของสังคม

ซึ่งที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการ หลายครั้ง แต่ยังคงให้มีการปฏิบัติราชการตามโครงสร้าง การบริหารที่ไม่แตกต่างจากรูปแบบเดิม ซึ่งเป็นผลให้ การทำงานของข้าราชการเป็นไปด้วยความล่าช้าเพราะ มีขั้นตอนการปฏิบัติงานค่อนข้างมากและส่วนราชการ ต่าง ๆ มิได้กำหนดเป้าหมายร่วมกันและจัดกลไก การปฏิบัติงานให้มีความสัมพันธ์กัน จึงเป็นผลทำให้การ ปฏิบัติงานเกิดความซ้ำซ้อนและกระทบต่อการให้บริการ แก่ประชาชน แนวทางแก้ไขปัญหานี้จำเป็นต้อง มีการปรับปรุงระบบราชการทั้งระบบ โดยการปรับอำนาจ หน้าที่ของส่วนราชการขึ้นใหม่ และปรับปรุงการบริหารงาน โดยการจัดส่วนราชการที่ปฏิบัติงานสัมพันธ์กันรวมไว้ เป็นกลุ่มงานเดียวกัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการ ปรับระบบการทำงานในรูปกลุ่มภารกิจ เพื่อให้สามารถ กำหนดเป้าหมายและทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการ ที่มีความเกี่ยวข้องกันให้สามารถทำงานร่วมกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งจะเป็น การลดค่าใช้จ่ายในส่วนงานที่ซ้ำซ้อนกัน เมื่อจัดส่วน ราชการใหม่ให้สามารถปฏิบัติงานได้แล้ว จะมีผลทำให้ แนวทางความรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ มีเป้าหมาย ที่ชัดเจน ซึ่งจะสามารถปรับปรุงการทำงานของข้าราชการ ให้มีประสิทธิภาพในระยะต่อไปได้

เพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง กรุงเทพมหานครจะต้องนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมา ประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังไม่เอื้อต่อ การนำวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบดิจิทัลมาใช้ ในการดำเนินการขออนุมัติ ขออนุญาตและการให้บริการ ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ทำให้เป็นภาระและต้นทุน ที่ไม่จำเป็นของประชาชนหรือผู้ประกอบการธุรกิจโดยทั่วไป

3. พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ.2558 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ได้กำหนดหลักการและแนวทางในการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับการให้บริการสาธารณะให้ได้มาตรฐานสากล รวมทั้งให้มีการปรับปรุงขั้นตอน กระบวนการ โดยมุ่งเน้นอำนวยความสะดวกลดขั้นตอน และระยะเวลาให้สั้นลงด้วยการนำกระบวนการระบบดิจิทัลมาใช้

4. กฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.2544 มาตรา 35 กำหนดให้การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ เช่น คำขอการอนุญาต การจดทะเบียน คำสั่งทางปกครอง การชำระเงิน การประกาศ หรือการดำเนินการใด ๆ ก็มีผลโดยชอบด้วยกฎหมายเช่นเดียวกับการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายในเรื่องนั้น ๆ กำหนด

5. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) ซึ่งเป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ ซึ่งจะใช้เป็นกรอบในการกำหนดแผนระดับปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนปฏิรูปประเทศ 5 ปี ในช่วงสุดท้าย (พ.ศ.2561-2563) ซึ่งได้มีการจัดทำในขณะที่ทั่วโลกกำลังเผชิญกับความท้าทายจากผลกระทบและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและสร้างผลกระทบอย่างพลิกผันที่รุนแรงต่อกระบวนการบริหารจัดการทุกภาคส่วนในทุกมิติ เช่น การเติบโตของเศรษฐกิจแพลตฟอร์ม (Platform Economy) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analysis) เพื่อใช้ในการดำเนินนโยบายสาธารณะ การพัฒนานวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรฐานในการจัดเก็บข้อมูล

การบริหารข้อมูลและการเชื่อมโยงฐานข้อมูลผ่านเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการใช้ปัญญาประดิษฐ์หรือระบบหุ่นยนต์อัตโนมัติ ซึ่งกรุงเทพมหานครต้องเร่งปรับยุทธศาสตร์การสร้างสมดุลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงดังกล่าว

6. เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร: เครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม (พงศ์ศักดิ์ฐ์ เสมสันต์, 2555, น. 1-6)

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะเข้าไปเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการ และวิธีการทำงานที่อาจจะเป็นรายละเอียดเล็กน้อยที่สุดในแต่ละเรื่องของระบบราชการ จะต้องเปลี่ยนแปลงไป ประชาชนจะเรียกร้องและต้องการให้ข้าราชการปฏิบัติงานที่รวดเร็วกว่า ประหยัดกว่า มีมาตรฐานมากกว่า ข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนต่อข้าราชการที่จะมีมากขึ้นเรื่อย ๆ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าภาคสังคมหรือภาคเอกชนมีการดำเนินการเชื่อมต่อประสานและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้มากกว่า ดีกว่า และเร็วกว่า ภาครัฐราชการตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะทำให้เกิดรูปแบบของการบริหารจัดการทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการมากขึ้น เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ภาคสังคมมีวัตถุประสงค์เป้าหมายหรือมีผลประโยชน์ร่วมกัน การเชื่อมโยงดังกล่าวนี้ไม่จำกัดเฉพาะประชาชน หรือในสังคม ในประเทศเท่านั้น ยังเชื่อมต่อไปได้ทุกพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วโลกอีกด้วย

สำหรับภาคประชาชนและภาคธุรกิจทั่วไป ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง เช่น ระบบดิจิทัล ระบบคอนตัม คอมพิวเตอร์ รวมทั้งการบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Data Science) หรือระบบ Block Chain เป็นต้น ทำให้ภาคประชาชนสามารถเข้าถึงการใช้ได้อย่างกว้างขวางและสะดวกรวดเร็ว

มากยิ่งขึ้น การติดต่อสื่อสารในภาคประชาชนจะเกิดสภาพ End-End คือ ประชาชนทุกคนจะเป็นทั้งผู้รับและผู้ส่งการสื่อสารด้วยตัวเอง ไม่มีสิ่งที่จะต้องกีดขวางหรือกระบวนการจัดการที่อยู่ตรงกลาง เช่น ในปัจจุบันสภาพข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ มีผลกระทบอย่างสูงทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน การตลาด การเงิน การลงทุน การคมนาคมขนส่ง รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่ง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยและพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้งดังกล่าวข้างต้นจะมีข้อดีและข้อเสียที่ทุกคนจะต้องตระหนักและทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง กล่าวคือ ในด้านดีนั้นเทคโนโลยีจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม การค้า การลงทุน การแข่งขัน และเพิ่มศักยภาพของประเทศในการเข้าเป็นประชาคมของโลก แต่ในทางกลับกันถ้าไม่เข้าใจหรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงก็จะส่งผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อการพัฒนาประเทศ จะทำให้ประเทศของเราเสียโอกาสในการแข่งขัน มีความล้าหลัง ไม่ทันสมัย

สังคมไทยภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ (Disrupted) ในประเด็นที่สำคัญ ๆ เช่น

ภาครัฐ ซึ่งหมายถึง องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระบบการบริหารกระบวนการยุติธรรม ระบบการบังคับใช้กฎหมาย ระบบการตรวจสอบและควบคุม ตลอดจนกระบวนการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ

สิทธิและหน้าที่ของผู้บริโภคและผู้ประกอบการ โดยต้องเร่งหามาตรการป้องกันมิให้เกิดการผูกขาดหรือการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมและเปิดเผยข้อมูลข่าวสารผ่านระบบดิจิทัลจะเกิดความโปร่งใสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงข้อมูลอย่างยุติธรรม

สิทธิและเสรีภาพของประชาชนจะต้องได้รับการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว และคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในการแสดงความคิดเห็น โดยประชาชนทุกคนต้องมีความเสมอภาคและการเข้าถึงการให้บริการอย่างเท่าเทียมและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้าราชการ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการเปลี่ยนแปลงประเทศและผลักดันนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลให้ประสบความสำเร็จ จะต้องเริ่มต้นในการเป็นผู้ผลักดันในการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยไปสู่สังคมเทคโนโลยีที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะการปรับปรุงระบบการให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมทั่วถึงและเป็นธรรมที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในมิติต่าง ๆ เป็นต้น

การศึกษาเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

กรุงเทพมหานครเป็นมหานครในระดับโลก และเป็นนครหลวงซึ่งเป็นศูนย์กลางที่สำคัญที่สุดของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เป็นศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่งทั้งทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียนและของทวีปเอเชีย กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กับมหานครและนครหลวงที่สำคัญของประเทศต่าง ๆ ดังนั้น การเร่งรัดพัฒนาการบริหารของกรุงเทพมหานครให้มีความสะดวก ทันสมัย จึงเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นโดยการพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลก็จะเป็นแนวความคิดที่ช่วยให้มีแนวทางดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพ เช่น รูปแบบในการตรวจสอบความเหมาะสมของกฎหมายที่ล้าสมัย หมดความจำเป็นและเป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ และการส่งเสริมการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งแต่ละประเทศมีวิธีการที่แตกต่างกันออกไป รวมถึงการจัดอันดับของประเทศที่อำนวยความสะดวกในการลงทุนทำธุรกิจ (Doing Business) ของธนาคารโลกด้วย

การศึกษากลุ่มประเทศผู้นำในการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลซึ่งสำนักงานพัฒนาทางรัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) หรือเรียกชื่อย่อว่า สพร. ได้คัดเลือกประเทศที่มีความแตกต่างกันในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ เพื่อให้ได้เห็นทิศทางการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลที่หลากหลายในแต่ละบริบทประกอบด้วย 4 ประเทศ คือ ประเทศเดนมาร์ค สหราชอาณาจักรสิงคโปร์ และเกาหลีใต้ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2563, น.21)

นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาประเทศในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ประเทศเอสโตเนีย ซึ่งใช้เวลาถึง 25 ปีในการเปลี่ยนแปลงประเทศเป็นรัฐบาลดิจิทัลเต็มรูปแบบและได้รับความสนใจจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประเทศเวียดนามได้ประกาศตั้งเป้าหมายให้ทุกส่วนราชการทำธุรกรรมไร้เงินสด เพื่อกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนทั่วประเทศเป็นสังคมไร้เงินสด ประเทศนิวซีแลนด์ซึ่งประสบความสำเร็จอย่างสูงในการปฏิรูปประเทศในทุกมิติด้วยการลดขนาดระบบราชการให้เล็กลง และกระจายอำนาจหน้าที่ของภาครัฐให้เอกชนและภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น (Privatization) และประเทศไต้หวันได้แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานเพื่อต่อสู้กับการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ได้มอบหมายให้กระทรวงดิจิทัลเป็นเจ้าภาพหลักในการนำระบบดิจิทัลเข้ามาดำเนินการทุกมิติ และประสบความสำเร็จอย่างสูง และสำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งนับว่ามีความสำเร็จในการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารอย่างยิ่งและได้ก้าวขึ้นมาเป็นประเทศชั้นนำของโลกในด้านดิจิทัลอยู่ในปัจจุบันนี้ ได้ประกาศในการประชุมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-จีน ครั้งที่ 5 เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2559 ณ กรุงปักกิ่ง (สำนักข่าวซินหัว, 2559) จะร่วมมือกับประเทศไทยในการพัฒนาระบบการเชื่อมโยงเคเบิลสารสนเทศและระบบการเชื่อมโยงเคเบิลใต้น้ำ เคเบิลภาคพื้นดิน ทั้งภายในและระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมโทรคมนาคมและระบบดิจิทัลให้เติบโตมากยิ่งขึ้น

กรุงเทพมหานครในฐานะนครหลวงที่มีความสำคัญในระดับโลกจะต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการยกระดับการทำงานภาครัฐให้มีความทันสมัยเพื่อสร้างบริการที่มีคุณค่าสู่ประชาชน ด้วยการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและพึงพาทุกภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานอิสระ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชน และปัจเจกบุคคลที่มีบทบาทในฐานะผู้ให้และผู้ใช้ข้อมูล รวมถึงสรรค์สร้างสาระที่จำเป็นและสำคัญต่อการให้บริการของภาครัฐเพื่อเป็นการส่งเสริมและดึงดูดนักลงทุนจากต่างประเทศ

แนวทางการปฏิรูปกฎหมายเพื่อการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลของกรุงเทพมหานคร

การปฏิรูปกฎหมายการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดกรอบในการพิจารณาตามแนวนโยบายการปฏิรูปกฎหมายและการปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 และกฎหมายแผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และมีวัตถุประสงค์และขอบเขตในการพิจารณาจะพัฒนานวัตกรรมและการนำเทคโนโลยีของกรุงเทพมหานครให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วทั่วถึงเป็นธรรมมีความโปร่งใส เปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับรู้ สามารถตรวจสอบและประเมินผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจอย่างมีมาตรฐานในประเด็นสำคัญดังนี้

1. การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงานกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะการบริการสาธารณะ โดยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการและบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลของกรุงเทพมหานคร ภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชนให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงเข้าด้วยกันเพิ่มเติมประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการบริการประชาชนในการเปิดเผยข้อมูลของกรุงเทพมหานครต่อประชาชนและสร้างความเข้าใจ เข้าถึงและการมีส่วนร่วม

ของทุกภาคส่วนเข้าด้วยกันอย่างไร้รอยต่อ(Smart Bangkok) โดยสามารถกำหนดเป้าหมาย และแนวทางการพัฒนาให้เป็นเป้าหมาย ให้เป็นกระบวนการทำงานระบบดิจิทัล โดยสมบูรณ์ เชื่อมโยงการทำงานและข้อมูลทั้งหมดไว้ อย่างชัดเจนเสมือนเป็นองค์กรเดียวกัน (The One Bangkok: TOB)

2. การพัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายที่สำคัญ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน สามารถเข้าถึง และเข้าใจเนื้อหาสาระสำคัญของกฎหมายได้ง่าย

3. การพิจารณาทบทวนความเหมาะสม ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมาย และกระบวนการที่เป็นอุปสรรค ต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินธุรกิจของประชาชน

4. ข้อเสนอ/แนวความคิดในการทำกฎหมายกลาง (Omnibus Law) เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของ กรุงเทพมหานครให้เป็นระบบดิจิทัลโดยเร็ว ทำให้ประชาชน สามารถเข้าถึง เข้าใจอำนาจหน้าที่ และกระบวนการ ให้บริการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็วและเท่าเทียม เสมอภาคกันซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิรูปกฎหมาย การบริหารราชการกรุงเทพมหานครให้สอดคล้องกับการ ปฏิรูปประเทศ ตามนโยบาย 77 ประกอบกับมาตรา 258 ข. (1), (2) มาตรา 258 ค. (1), (3) และมาตรา 258 ง. (1), (3) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560

ผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ที่พึงประสงค์

1. ทำให้มีการปรับปรุง แก้ไข หรือยกเลิกกฎหมาย กฎระเบียบของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งการจัดให้มี กฎหมาย หรือกฎ ระเบียบ และกระบวนการทำงานขึ้นใหม่ ที่มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้ง เทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อส่งเสริมการพัฒนาประเทศในภาพรวม และเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศอีกด้วย

2. ทำให้ประชาชนเข้าถึงและเข้าใจกฎหมาย และระบบการให้บริการ ตลอดจนการอำนวยความสะดวก และเป็นธรรม ตามอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานคร อย่างรวดเร็ว เท่าเทียม และทั่วถึงอย่างถ้วนหน้า

3. ทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

4. ทำให้มีกฎหมายและระบบการบริหารราชการ ที่ทันสมัย สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายยุทธศาสตร์ชาติ และการปฏิรูปประเทศ กฎหมายการบริหารราชการแผ่นดิน และกฎหมายการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

กรุงเทพมหานครมีพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนา ที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาโดยตลอดและมีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงาน ในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการให้บริการด้วยเทคโนโลยี ที่ทันสมัยของหน่วยงานในสังกัดของกรุงเทพมหานคร อย่างหลากหลายรูปแบบ และในขณะที่กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำแผนพัฒนาระยะ 20 ปี (พ.ศ.2556-2575) แผนปฏิบัติการรายปีด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร กรุงเทพมหานคร ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2565) และ แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของสำนักยุทธศาสตร์และ ประเมินผล ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2561-2565)

ซึ่งแผนพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้ กรุงเทพมหานคร ควรจะได้ติดตามประเมินผล และเปิดเผยข้อมูลที่สำคัญ และจำเป็นให้ประชาชนได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการ กำกับดูแลและช่วยกันขับเคลื่อนให้เป็นไปตามเป้าหมาย ที่กำหนดไว้

แต่อย่างไรก็ตาม กรุงเทพมหานครสามารถพัฒนาการให้บริการต่าง ๆ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันสมัยต่อความเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี ด้านการบริหารจัดการร่วมกับภาคประชาชน ภาคธุรกิจ และภาคราชการโดยอาจมีความร่วมมือกับพื้นที่ปริมณฑล ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมต่อนิคมต่าง ๆ จนเป็นพื้นที่เดียวกันไปแล้วในข้อเท็จจริง โดยในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้เกิดเมืองขนาดใหญ่ หรือ “กรุงเทพมหานครและปริมณฑล” อย่างสมบูรณ์แบบ โดยมีการใช้ทรัพยากรสาธารณะูปโภค สาธารณูปการและการรับบริการของหน่วยงานในพื้นที่ร่วมกันซึ่งประเด็นสำคัญนี้ จะต้องมีการกำหนดเป็นนโยบายเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาาร่วมกันอย่างจริงจังโดยเร็วต่อไป

ประการสุดท้าย กรุงเทพมหานครควรจัดทำ Big Data และ Open Data ของกรุงเทพมหานคร ในฐานะ ‘นครหลวง’ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะนำไปสู่การบริหารงานเมืองด้วยระบบดิจิทัลเต็มรูปแบบ จะทำให้การวางแผนพัฒนานครหลวงมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยใช้ฐานข้อมูลร่วมกันของรัฐ เอกชน ประชาชน ซึ่งจะส่งเสริมการค้า การลงทุน การท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการกำหนดนโยบายสาธารณะ ฯลฯ ทั้งในระดับมหานครและระดับประเทศต่อไป

บทสรุป

เป้าหมายหลักของการดำเนินงานตามแผนปฏิรูปประเทศ คือ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564, น.87) กรุงเทพมหานครจะต้องมีการประเมินผลลัพธ์ที่ได้จะต้องส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ที่จะทำใหประชาชนได้รับบริการถึงตัวโดยไม่ต้องร้องขอ และลดขั้นตอนในการใช้บริการภาครัฐ ดังนั้น การดำเนินงาน

ในกิจกรรมโครงการ/งานบริการ ให้ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมายอย่างแท้จริง จำเป็นต้องมีนวัตกรรมเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้และการทำงานเชื่อมโยงร่วมกันระหว่างหน่วยงานแบบระบบนิเวศ (Ecosystem) ทั้งในส่วน of ข้อมูล บริการ และเครือข่าย จึงจะทำให้ได้ระบบบริการที่เป็นอัตโนมัติทั้งระบบแบบไร้รอยต่อ (Seamless Service) ทำให้ในการดำเนินงานจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ความคาดหวังของประชาชน การประสานงาน และการสร้างระบบเชื่อมต่อทั้งในส่วน of ข้อมูล และระบบงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระบบนิเวศ การวิเคราะห์กระบวนการปัจจุบัน การออกแบบกระบวนการอนาคตทั้งทางด้านเทคนิค/การลดขั้นตอน/การ Reprocess รวมถึงการปรับปรุงกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องดำเนินงานให้ทันกับระยะเวลาและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด รวมทั้งการปรับบทบาทของกรุงเทพมหานครในทุกด้าน ทั้งด้านโครงสร้าง กระบวนการ บุคลากร และการทำงานที่จะต้องเร่งดำเนินการควบคู่กันไปด้วย โดยกรุงเทพมหานครสมควรเร่งพิจารณาทบทวนแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร เพื่อให้โครงสร้าง หน้าที่ และอำนาจสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคม มุ่งเน้นพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎ ระเบียบ และคำสั่งต่าง ๆ ที่ล้าสมัย รวมถึงนำเทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ มาปรับใช้ในการให้บริการและติดต่อสื่อสารกับประชาชน

นอกจากนี้ กรุงเทพมหานครในฐานะเป็นหน่วยงานหลักในการบริหารพื้นที่ร่วมกับส่วนราชการ ภาคธุรกิจ และเอกชน และภาคประชาสังคมต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงการจัดรูปแบบการทำงานที่มีความสมดุลในทุกมิติ รวมทั้งประสานการบริหารราชการให้เกิดความต่อเนื่องในพื้นที่จังหวัดปริมณฑล ซึ่งติดต่อกับกรุงเทพมหานครให้มีการดำเนินการและพัฒนาท้องถิ่นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- การระดมความคิดเห็นการจัดทำกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13. (2564). นครราชสีมา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2562). *กฎหมายมหาชนเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงศ์ศักดิ์ สมนันต์. (2555). *เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร: เครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงสังคม*. กรุงเทพฯ: สมาคมวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรในพระบรมราชูปถัมภ์.
- “พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534” (2534, 4 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 108 ตอนที่ 156 ฉบับพิเศษ.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560” (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.
- สำนักข่าวซินหัว. (2559). *หวัง หย่ง และรองนายกรัฐมนตรีไทยเป็นประธานร่วมการประชุมคณะกรรมการร่วมเศรษฐกิจและการค้าจีน-ไทย ครั้งที่ 5* (ไชยสิทธิ์ ตันยกุล, พลโท). (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ.2016). สืบค้นจาก http://www.gov.cn/guowuyuan/2016-12/09/content_5145986.htm
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). *พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2528 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 6 พ.ศ.2562*. 22 เมษายน 2562.
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2563). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ.2563-2565 ฉบับนำเสนอคณะรัฐมนตรี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน).
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2563). *รายงานการประชุมคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ครั้งที่ 1/2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *รายงานการประชุมสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ 11/2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *รายงานสรุปผลดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. (2562). *โครงการศึกษาวิเคราะห์บททวนกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับและกระบวนการงาน ที่เกี่ยวกับการอนุญาต เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินการและการอนุญาตที่ไม่จำเป็นหรือเป็นอุปสรรคต่อการประกอบอาชีพและการดำเนินการธุรกิจของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย.